

PLEDOAJE ZA PROMETEJSKU SOCIOLOGIJU U SLUŽBI KREIRANJA ALTERNATIVNIH PROJEKATA RAZVOJA I UPRAVLJANJA U SAVREMENOM DRUŠTVU

Rezime

Iako je nastanak sociologije bio u znaku velikih prosvetiteljskih očekivanja, savremena sociologija je glavninom svojih istraživačkih potencijala stavljena u pogon reprodukcije vladajućih društvenih odnosa i apologije predatorskog neoliberalnog kapitalizma. Dominantne njene teorijsko-metodološke orijentacije danas su: neopozitivizam, funkcionalizam i teorija racionalnog izbora. One utiču ne samo na izbor problema i saznajni nivo, već i kulturno-socijalnu orijentaciju poziva sociologa. Ovakva analitička, tzv. vrednosno neutralna sociologija duboko je integrisana u postojeći poredak, a njena istraživanja instrumentalizovana su od centra korporativne i politokratske moći za legitimizaciju njihove uloge u savremenom društvu.

Nasuprot ovakvoj apologetski orijentisanoj sociologiji, autor pledira za izgradnju kritičke, alternativne prometejske sociologije – kao kritičke nauke slobode (Ž. Gurvič, A. Turen), koja ne sme da razdvaja traganje za istinom od traganja za dobrotom/pravdom (I. Volerstin). U tom smislu, autor se slaže sa P. L. Bergerom da sociologija nije toliko oblast koliko perspektiva i ukoliko ta perspektiva ne uspe, otvara se put „mogućoj smrti discipline“. Kako sociologija ne bi doživela takav udes u savremenosti, ona se mora osloboditi mita o vrednosnoj neutralnosti i razviti se u kritičku prometejsku sociologiju slobode u službi Istine, Dobrete i Emancipacije ili, kako ukazuje Z. Bauman, alternativna sociologija predlaže radikalno preuređenje sociologije: da se od nauke i tehnologije neslobode, pretvori u nauku i tehnologiju slobode; da se uspostavi kao nova kulturna politika u službi ljudske slobode. Takva sociologija, izgrađena na novoj integralnoj socijalnoj paradigmi, ne bi se redukovala na puku sociografiju i ideološku estetizaciju postojećeg poretka, već bi kroz kritičku valorizaciju javnih politika, uporedo kreirala i alternativne projekte održivog razvoja i upravljanja, humanizacije društva i emancipacije čoveka. Svojim stvaralaštvom, ona bi pomogla kroz brojna akcijska/participativna istraživanja – da se ostvari tranzicija tranzicije, odnosno, da se strategija tranzicije modelira i realizuje na principima socijalne odgovornosti i solidarnosti, kao i da nauka afirmiše svoju prometejsku/interventnu ulogu u društvenim promenama, a sociologija osvoji humanistički status emancipirajuće sociologije.

Ključne reči: apologetska sociologija, prometejska/alternativna sociologija, tranzicija, strategije razvoja i upravljanja.

SOCIOLOGIJA I MIT O PROMETEJU

12

Mit/simbol Prometeja označava čovekovo pravo na pobunu i samo-oslobođenje. Prometej je prvi počeo da sudbinu ljudi pretvara u istoriju, u čovekovo pravo na izbor i slobodu.

Literatura je obradila ovaj mit od stare Helade do naše savremenosti: od Eshila, Šelija, Getea, Rilkea do Kamija. Prometejev čin pobune protiv svesti Grčkog vrhovnog boga Zevsa, označio je put ka racionalnoj spoznaji-filozofiji, nauci i čovekovom pravu da akcijom stvara svoju istoriju.

Istorija čovečanstva ilustruje taj napor za razvojem ne samo materijalnih snaga društva, oličen tehnološkim i ekonomskim razvojem, već i za ostvarivanje novih dometa duhovne emancipacije čoveka. U tom horizontu razvoj racionalne društvene svesti, dalje je podsticao čovekovu moć upravljanjem sopstvenom sudbinom. U tom kontekstu nastalo je i rađanje sociologije u XIX veku, koja je proizišla iz duha pokreta moderne i prosvetiteljstva i građanske revolucije. Francuski sociolog Rejmon Aron, objašnjavajući uslove u kojima je nastala sociologija, između ostalog istakao je: dve su tekovine buržuaske revolucije – na političkom planu emancipacija podanika u građanina, a na duhovnom – nastanak sociologije kao nauke. Još je *Ogist Kont*, nestor sociologije kao nauke, isticao da je sociologija kao nastajuća nauka, kraljica svih nauka koja deluje u duhu krilatice: istraživati da bi se saznalo, saznati da bi se predvidelo i delovanje. Prema ovom autoru sociologija kao pozitivna nauka treba da zameni religiju i odigra reformističku integrativnu ulogu u nastajećem građanskom društvu. Pri tom treba istaći da je Kont, u ključu njegove teorije pozitivizma, zasnovao svojevrstu sociologiju poretka. Nasuprot Kontu, *Karl Marks* će, sa suprotne teorijske pozicije - istorijskog materijalizma, zasnovati dijalektičku sociologiju revolucije, kao istraživački i duhovni organon osvešćavanja proletarijata – od klase po sebi u klasu za sebe i ostvarivanja socijalne proleterske revolucije, tj. transformacije klasnog u besklasno društvo.

Savremeni francuski sociolog *Alen Turen*, u svojim delima: „Sociologija akcije“ i „Za sociologiju“, između ostalog, ukazuje da je sociologija nastala rušeći dva mita: da je istorija delo bogova ili vladara. Nasuprot tome, on smatra da su i društvo i istorija izraz sistema akcija društvenih aktera. Naime, u njegovoj akcionalističkoj teoriji društvo se samoproizvodi na osnovu strategija i sistema delovanja društvenih pokreta.

Istorijsko iskustvo pokazuje da se čovečanstvo brže oslobađalo mita o bogovima, a presporo o vođama. U tom smislu na delu je dominacija svojevrstne političke mitologije, u kojoj je došlo do potcenjivanja društvenih aktera: masa, klasa, društvenih pokreta (ali i države, političkih partija, obrazovanja itd.). Nasuprot kritičkoj sociologiji, u savremenosti još uvek dominiraju mitovi o ulozi harizmatičnih vođa.

Istorija razvoja sociologije pokazuje kako i ona nije imuna od idealizacije i instrumentalizacije, te da je njena saznavna i socijalna uloga ra-

zličito ostvarivana i interpretirana, od njenog nastanka do danas. Između ostalog, o tome govori činjenica rascepljenosti i diferencijacije sociologije na konzervativnu i revolucionarnu, na sociologiju poretka ili status quo, i alternativnu sociologiju, kao sociologiju otpora i slobode. Na to su ukazivali različiti teoretičari od R. Milsa, preko Alena Turena do J. Habermansa, A. Guldnera i Z. Baumana.

Sociologija rođena u XIX veku, iz krize građanskog društva, a u savremenosti/danas je i sama u krizi i njen samoproizvođač. Ona je nastala iz pokreta Moderne i Građanske revolucije, kao duhovni ogranon emancipacije građanstva i demistifikacije društvenih činjenica i humanizacije društva. Iako je izašla iz kritičkog uma Prosvetiteljstva, sa velikim ambicijama da pomogne demistifikaciji istorije i socijalnih činjenica i omogući realizaciju procesa humanizacije društva i oslobađanja čoveka, ona je, nažalost, danas i sama postala generator novih oblika mistifikacije/ očaravanja/pomračenja uma i porobljavanja čoveka.

U uslovima kapitalizma i postmoderne kulture, sociologija se izgubila u šumi disciplinarnog haosa; postajeći razbijena/fragmentisana nauka o haotičnom svetu novog svetskog nereda. Instrumentalizovana i na nov način ideologizovana, savremena sociologija kao da se vrti u krug svog paradoksa; da od nauke, koja je nastala iz pokreta emancipacije, kao akter samoosvešćivanja, uspona i borbe građanstva, danas postaje organon novih oblika mistifikacije i manipulacije ljudskim dušama, u službi snaga mega kapitala, korpokratije i koalicije tehno-birokratskih-politokratskih elita novog svetskog poretka.

ZAŠTO SU SE DRUŠTVENO-HUMANISTIČKE NAUKE „RAZBOLELE NA SMRT“? I IMA LI IM LEKA?

Kritičko razmatranje položaja i krize savremenih društveno-humanističkih nauka, ukazuje da je najveći deo njihovih pogona duboko integrisan u vladajući poredak kapitalizma, i da svesno ili nesvesno sledi kurs apologije, neoliberalne ideologije globalnog kapitalizma. Na delu su procesi snažne deformacije: ideologizacije i instrumentalizacije društvenih nauka. One su redukovane – da se bave popularizacijom tekućih javnih politika, umesto da su akteri kritičkog istraživanja i valorizacije društvene stvarnosti, ali i kreiranja alternativnih projekata upravljanja i razvoja savremenog društva. S pravom se može konstatovati i da na početku XXI veka Minervina sova još uvek kasno uzliće. Kao i da smo suočeni sa fenomenom nove „izdaje intelektualaca“ (Ž. Benda).

U savremenoj sociologiji suočeni smo sa teorijskim i metodološkim pluralizmom. No, serioznija analiza pokazuje na dominaciju neopozitivizma, funkcionalizma i teorije racionalnog izbora u teoriji, a u metodologiji – neopozitivistički metodološki individualizam. U društvenim naukama dominantan je sistemski i individualistički pristup. A savremena sociologija

sve više rascepljena između dve tendencije: retradiconalizacije (okretanje etnokulturološkim temama) ili aristokratizacije (preferiranje istraživanje uloge društvenih elita u savremenim procesima modernizacije, bez njihovog dubljeg povezivanja sa bazičnim socio-klasnim grupama u društvu). Time se savremena sociologija kreće, s jedne strane, ka premodernim oblicima društvenog života ili ka onim temama koje su vezane za takozvanu menadžersku sociologiju (uloga savremene tehnokratije u procesima transformacije savremenog društva).

Savremena sociologija saznanja morala bi da istraži ulogu kako unutrašnjih tako i spoljnih/ sistemskih faktora na ovako obezvređenu ulogu društveno-humanističkih nauka. Nažalost za sada ne postoje seriozne analize u sociološkoj i pedagoškoj literaturi o udesu nauke i obrazovanja XXI veka.

Valja očekivati da će naučna kritika prakse dehumanizacije savremene sociologije, seriously pozabaviti fenomenom disciplinarnog haosa i terijskim/metodološkim partikularizmom. Naša sociologija se razvija u svetlu „razmravljenog rada“ u nauci i funkcionalizaciji, odnosno instrumentalizaciji njenih rezultata u službi snaga status qvou. Bivši marksisti preobrazili su se preko noći u parsonovce (funkcionaliste) ili poperovce (neoliberalne i neopozitiviste).

Fenomenološka analiza bolonjske reforme obrazovanja, suočava nas sa poraznom tendencijom dezintegracije naučnog sistema, parcijalizacije i haosa u obrazovnom i naučnom sistemu: sa razbijanjem naučnih sistema na kurseve; sa eksplozijom i ekspanzijom privatnih fakulteta i univerzитета; sa padom kvaliteta obrazovnog i naučnog rada; sa rascepom vaspitanja i obrazovanja; sa komercijalizacijom i korupcijom. U ovom kontekstu ostvarivanja bolonjske reforme dominira logika korporacija i ostvarene moći, a pojam racionalnosti redukovana je na instrumentalnu racionalnost u uslovima idolatrije partikularizma (od metodološkog do političkog i etničkog – „ubistveni identiteti“ A. Mula) prognano je načelo totaliteta i humanizma. U ovakvom svetu nastalo je potiskivanje značaja opšteg i humanističkog obrazovanja, razdvajanja obrazovanja i vaspitanja. Na delu su procesi retradiconalizacije i desekularizacije obrazovanja, to jest snažan je upliv nenaučnih sadržaja – religijsko teoloških mitova i „čudotvoraca“. U ovakvom kontekstu razmravljenog rada u nauci i obrazovanju došlo je do radikalnog razdvajanja nauke od filozofije, kao teorijsko-metodološke osnove svih nauka. Izvesno je da su ovi efekti ostavili negativne implikacije na saznajni domet i humanističku ulogu savremene nauke.

Stoga je danas povratak filozofiji imperativ da se vrati duša nauci, da bi se, kroz novu sinergiju rezultata različitih nauka (prirodnih, društveni i humanističkih), kroz afirmaciju multidisciplinarnih i transdisciplinarnih istraživanja i izgradnju sistema integrisanih studija na našim univerzitetima, izašlo iz sadašnje krize nauke i rehabilitovala njena kritička i humanistička uloga u društvu. Jer, napomenimo još jednom: razbijena nauka je nauka bez istine ali i bez čoveka, to znači bez humanističke i emancipatorske perspektive.

O POTREBI KRITIČKE REAFIRMACIJE NAUČNO- ISTRAŽIVAČKE I HUMANISTIČKO-EMANCIPATORSKE ULOGE SOCIOLOGIJE (KA PROMETEJSKOJ/ ALTERNATIVNOJ SOCIOLOGIJI)

Zabrinuti nad udesom funkcionalističke i neopozitivističke uloge u savremenosti, najistaknutiji sociolozi ističu potrebu obnove njene kritičke, humanističke i emancipatorske misije. U vezi s tim američki sociolog *Immanuel Volerstin*, između ostalog, ističe – da sociologija ne sme da razdvoji traganje za istinom od traganja za dobrotom; *Piter Berger* upozorava: da sociologija nije toliko oblast već perspektiva i da razaranje te perspektive ili ukoliko ta perspektiva ne uspe otvara se put moguće smrti discipline; *Alen Turen* pak traži da se sociologija od pasivnog sociografskog beleženja činjenica pretvori u angažovanu akcionalističku nauku o slobodi čoveka/čovečanstva; *Alvin Guldner* i *Zigmunt Bauman* izlažu pak svoj pledoaje o „alternativnoj sociologiji“, koja predlaže radikalno preuređenje sociologije: da se ona od nauke i tehnologije neslobode pretvori u nauku i tehnologiju slobode; da se uspostavi kao nova kulturna politika u službi slobode humanizacije i emancipacije čoveka.

Naravno, put do alternativne i prometejske sociologije nije lak, jer zahteva ne samo promenu paradigme, to jest da „putnici promene svoj put“, ako žele da nadžive katastrofu, već i novu generaciju sociologa kao nosioca etike poziva sociologa i angažovanih profesionalaca i intelektualaca. Ovakav zahtev pretpostavlja napuštanje konformističkog komoditeta socioloških kadrova, njihov izlazak iz zavetrine i sluganskih skutova tekućih centara moći. Njihovo usmeravanje na nova istraživačka polja sukobljenih interesa društvenih grupa i aktera; te da rezultatima svojih kritičkih istraživanja akcionalistički deluju u društvu, pomažući osveščavanje građana da aktivno deluju u procesima demokratizacije, humanizacije društva i emancipacije čoveka. Rečju, neophodno je menjanje i same sociologije, radikalna rekonstrukcija njenog predmeta, teorija i metoda. A pre svega:

1. Redefinisanje/proširenje predmeta savremene sociologije. Naime, ontološki procesi globalizacije sveta impliciraju svojevrstu globalizaciju predmeta savremene sociologije (globalno svetsko društvo; nastajući svet postnacionalnih konstalacija; izlazak iz zatvorenog sveta „teritorijalnih klopki“).

2. Umesto parcijalnih teorijskih paradigmi izgraditi integrisanu društvenu paradigmu, jer sociologija je par ehscelence poliparadigmatska nauka (Ž. Ricer, M Pečujlić).

3. Prevažilaženje neopozitivističkog metodološkog partikularizma, izgradnjom komplementarnog integracionog metoda istraživanja; uz upotrebu, pored razvijene metode kvantitativne analize, i korišćenje kvalitativne metode u istraživanju društvenih pojava.

4. Afirmisati multidisciplinarna i transdisciplinarna istraživanja kao

put ka novim kreativnim sintezama i otkriću i formulisanju novih paradigmi.

5. U obrazovnoj i naučnoj edukaciji homo akademikusa afirmisati strategiju integrisanih studija (multidisciplinarnih i transdisciplinarnih) uz saradnju iz različitih oblasti i saznanja (prirodnih, društvenih, humanističkih).

Ovakav zahtev, za otvaranje društvenih nauka i građenja novih produktivnih sinteza kao put ka naučnim inovacijama, novim otkrićima i paradigmatama, koji ističu danas Edgar Moren, Immanuel Volestrin, Alen Turen i Zigmunt Baumen, pretpostavka je da sociologija izađe iz stranputice i bespuća na pravi put, kroz aktivnu komunikaciju sa rezultatima drugih nauka a pre svega sa monologijom, filozofijom, antropologijom, ekologijom, konfliktologijom, kulturologijom, humanistikom i futurologijom.

PLEDOAJE ZA ALTERNATIVNU PROMETEJSKU SOCIOLOGIJU

Moj pledoaje može se sintetički definisati: da se preko afirmacije metoda kritičke analize strategija delovanja i aktera kao i u formi akcijskih/participativnih istraživanja, obnovi prometejska uloga sociologije i poziva sociologa u savremenosti. A to pretpostavlja i znači: - da se osnaži njihova naučno-istraživačka ali i etička uloga/deantologija njihovog poziva i njihova profesionalna odgovornost u društvu. Stoga treba istaći da sociolozi nisu i ne treba da budu puki sociografi, niti samo analitičari i popularizatori javnih politika, već oni rezultatima svojih istraživanja mogu pomoći u modeliranju novih javnih politika; i što je najvažnije mogu pomoći u traganju i kreiranju/formulisanju alternativnih projekata razvoja i upravljanja u savremenom svetu.

Umesto modela zavisne imitativne modernizacije i lumpensubrazvoja, treba afirmisati pravo na autonomni razvoj svake zemlje u službi humanizacije društva i emancipacije čoveka.

Za sociologe, istorija nije završena: ona nije dar bogova i vladara, niti u monopolu jedne partije, tekuće vlade, elite i vođe. Ona je rezultat uzajamnog delovanja sistema akcija pluralističkih društvenih aktera (ekonomije, civilnog društva, univerziteta, nauke, obrazovanja...) a ne samo političke elite i političkih institucija (države, partije, tajnih službi, medija).

Prometejska sociologija je angažovana/akcionalistička, participativna i alternativna, dijalektičko dijalogistička snaga intelektualnog angažmana istraživača i naučnika. Stoga ona nije normativistička niti utopistička ili neopozitivističko-vulgarno empiristička, već se zasniva na jedinstvu teorije i empirije u istraživanju društva i društvenih činjenica. Sledeći teorijsko-metodološko *dijalektičko načelo totaliteta*, sociologija nastoji da svaku pojavu izučava kao proizvod i proizvođač društva, nastojeći da rezultate istraživanja interpretira u humanističkom ključu/perspektivi; da doprinese

demistifikovanju zakonitosti/determinizama koji vladaju u društvu i istoriji, i poveže njihovu samoproizvodnju sa strategijama delanja/sistemima akcija društvenih pokreta, čijim se angažovanjem u istorijskoj praksi samoproizvode društva i ostvaruje razvoj čovečanstva.

Sociologija je nastala iz duha Moderne i krize građanskog društva, u eri nacije kao dominantne globalne društvene grupe. U tom kontekstu predmet njenog izučavanja definisan je kao istraživanje strukture i dinamike nacionalnih globalnih društava. Danas, međutim, živimo u eri globalizacije i nastanka sveta postnacionalnih konstelacija/čovečanstva kao globalne zajednice. Savremeni ontološki procesi u društvenom biću, strukturi i dinamici društvenog sveta/globalnom svetskom sistemu – imaju refleksi u sferi gnosologije i kosmologije, tj. saznavanja i interpretiranja društva i istorije. Otuda danas govorimo o potrebi redefinisanja predmeta sociologije i paradigmatičke perspektive u savremenoj sociologiji, tj. o *globalizaciji same sociologije*, i njenoj ulozi u istraživanju procesa razvoja i upravljanja čovečanstva. U takvoj perspektivi sociologija sa drugim naukama i filozofijom, *probleme održivog razvoja* posmatra ne samo u ključu pansociologizma i panhumanizma, već šire/univerzalnije – sa stanovišta transhumanizma/planetarne i kosmičke bioetike, kulture mira (koegzistencije svih vrsta i svetova u kosmosu) i kosmopolitike. Takva, nova, *postpostmoderna sociologija*, u saznajnoj praksi mora izbeći kako zamkama metodološkog partikularizma, tako i metodološkog univerzalizma (odnosno vulgarnog neopozitivizma i hiperteorijskog apstrakcionalizma), kao i mehaničkog determinizma ili diktature postmodernog relativizma. Ona mora iznova istaći svoje dijalektičke i akcionalističke postulate: *o radikalnoj kritici svega postojećeg; globalno misliti, ali globalno i lokalno delovati*.

Polazeći od ovih postulata *prometejska/alternativna sociologija* može delovati ne samo kao akter kritičkog saznavanja društva, već i participativnog akcionalističkog delovanja u humanizaciji savremenog društva i emancipaciji čoveka. Takva sociologija otvarajući se prema novim slojevima društvene stvarnosti u eri globalizacije i novim intelektualnim poljima (pre svega prema izazovima i akterima trećeg i četvrtog razvojno-civilizacijskog talasa), kao i ostvarujući aktivnu saradnju sa rezultatima drugih nauka (antropologije, filozofije, mondologije, genetike, ekologije, futurologije, humanistike i kosmopolitike), može izbeći udes brzog zastarevanja svojih znanja i provincijalizacije, kao i osnažiti svoje saznajne domete, položaj i ulogu i etiku poziva sociologa u savremenosti.

Za razliku od akademske i menadžerske sociologije, koje su se otuđile od problema i interesa šire javnosti, i integrisale u novi svetski poredak, neophodno je iznova problematizovati ulogu sociologije i poziv sociologa danas. To je izazovan i odgovoran posao. Stvaranje takve *postpostmoderne alternativne sociologije*, zadatak je koji stoji pred novom generacijom sociologa. S tim u vezi podsećamo/poentiramo poruke i zaveštanja dva istaknuta gurua u savremenoj sociologiji – Alvina Guldnera i Zigmunta Bau-

mana. U svom delu „Za sociologiju“ Alvin Guldner, između ostalog, ističe: „Sociologija počinje oslobađajući svet od iluzija i nastavlja oslobađajući sebe.. Nadolazeća kriza ne zahteva obnavljanje uobičajne rutinske sociologije, nego novu i posebnu sociologiju: emancipirajući sociologiju...“. Takođe Zigmunt Bauman u svojim studijama „Misliti sociološki“ (1990) i „Kakva je korist od sociologije“ (2013), između ostalog ukazuje da: „Alternativna sociologija predlaže radikalno preuređenje sociologije: da se od nauke i tehnologije neslobode pretvori u nauku i tehnologiju slobode; da se uspostavi kao nova kulturna politika u službi ljudske slobode!“. Ove nam se poruke čine da imaju aktuelnu i trajnu instruktivnu teorijsko-metodološku vrednost za redefinisane uloge sociologije i sociologa u savremenosti.

Za takvu angažovanu prometejsku/alternativnu sociologiju neophodna je metamorfoza i same sociologije i sociologa kroz interakciju sa drugim naukama i profesijama.

U takvoj perspektivi sociologija doista postaje *borilačka disciplina* (P. Burdije), a sociolog ne samo naučnik već i socijalni borac; angažovan humanistički intelektualac, koji smatra da nauka ima odgovornost za izmenu društva i emancipaciju sveta i čoveka. Jednom rečju, takva sociologija iznova služi podizanju kvaliteta života i u borbi za dostojanstvo čoveka i afirmiše humanističku etiku poziva savremenog sociologa.

LITERATURA

- Bauman, Z. *Thinking Sociologically. An introduction for Everyone.* Cambridge, Mass.: Basil Blackwell, 1990.
- Bauman, Z., M. H. Jacobsen, and K. Tester. *What Use is Sociology?* Cambridge: Polity, 2013.
- Gouldner, A. W. *For Sociology: Renewal and Critique in Sociology Today,* 1973.
- Turen, A. *Nova paradigma.* Beograd: Službeni glasnik, 2011.
- Mitrović, Lj. *Sociološki ogledi,* Niš: Centar za balkanske studije, 2013.
- Mitrović, Lj. *Pod lupom sociologa.* Novi Sad: Prometej, 2015.
- Morin, E. *PENSER GLOBAL – L’humain et son univers,* 2015.

TOWARDS A PROMETHEAN SOCIOLOGY AND ALTERNATIVE DEVELOPMENT AND GOVERNANCE PROJECTS IN THE CONTEMPORARY SOCIETY

Summary

Even though the emergence of sociology is tightly linked to the Enlightenment, contemporary sociology mostly just reproduces the dominant social relations and serves to justify the predatory neoliberal capitalism. Its dominant theoretical and methodological orientations today are neopositivism, functionalism and the theory of rational choice. They influence not only the choice of topics addressed, but also the cultural and social orientation of sociologists. This analytic and so-called *value-neutral* sociology is well integrated into the existing order, and its research results are instrumentalized by the centres of corporate and politocratic power so that they could legitimize their role in the contemporary society.

As opposed to such apologetically-oriented sociology, the author pleads for the creation of a critical, alternative and Promethean sociology as a critical *science of freedom* (G. Gurvitch, A. Touraine), which should not separate the search for truth and the search for goodness / justice (I. Wallerstein).

The author agrees with P. L. Berger that *sociology is not so much as a filed as a perspective, and if that perspective fails, the discipline could possibly perish*. In order for sociology not to have such a destiny, it must get freed of the myth of value neutrality, and develop into a critical Promethean sociology of freedom serving the Truth, the Goodness, and Emancipation of man. As Z. Baumann put it – alternative sociology advocates a radical reconstruction of sociology – its transformation from a *science and technology of the lack of freedom into a science and technology of freedom, that would help create new cultural policies in the service of human freedom*. Such sociology, founded on integral social paradigm, would not be reduced to mere sociography and ideological esthetization of the existing order, but would critically re-evaluate public policies, and would create alternative projects of sustainable development and governance, humanization of society, and emancipation of man. It could help realize *transition of the transition*, i.e. it would assist transformation of transition strategies with the goal of their being more socially responsible and more solidary, and it could reassert its Promethean role in social changes, and regain its humanistic and emancipatory role.

Key words: apologetic sociology, Promethean / alternative sociology, transition, development and governance strategies.

